

A SZŐLŐBEN

(Ezelőtt: „Egy év a szőlőben“)

Havi folyóirat szőlősgazdák számára.

Megjelenik: minden hó 28-án.
Előfizetési díj: Egész évre 2 frt.

Szerkesztő és kiadótulajdonos:
CSOMOR KÁLMÁN.

A szövetkezet nehézségei.

Most, mikor a szőlészeti és borászati szövetkezetek kezdenek alakulni, nehézségei már is feltűnedeznek.

A mi kötelességünk nemcsak abból áll, hogy buzdítsunk, de abból is, miszerint a felmerülő nehézségeket őszintén elmondjuk, elsoroljuk. Hogy így a követők alakulásukkor azokat ismervén: az ellen védekezhessenek; hogy a felmerülő esetek ismertek legyenek, és hogy így a meglepetések kilegyenek zárva.

A szövetkezés áldásosságát már felsoroltuk. És most újból megerősíthetjük azzal, hogy az idő újból és újból fényes tanujelét adja annak, miszerint a szövetkezés az egyedüli eszköz arra, *hogy a szőlész-borász közönségen segítve legyen.*

Az eredmény az, hogy a borvevő közönség bizalma nagyban nyilvánul egy jól berendezett és jól vezetett szövetkezet iránt; — hogy a borok jobb árban értékesíthetők, és hogy a szőlősgazda helyzete megkönnyebbül azzal, miszerint ha pénzben hiányt szenved: *akkor a szövetkezet kiségit azzal, hogy a munkáltatási költségekre előlegeket ad.*

Ez mind jól van eddig, de éppen azon fordul meg a dolog, hogy a közönség ezt látja, tudja, és így a már meglevő szövetkezeteket akkor, mikor már a siker nyilvánvaló: *mindinkább nagyobb számban keresi fel.* És ez az ok, ami végett e sorokat írjuk.

Éppen az válik a szövetkezet terhére, amit a szövetkezet megalakulásakor óhajt elérni.

Olyan vidékeken, ahol kevés a bortermelő: ott a szövetkezet ajtót nyithat a belépni akaróknak; de ott, ahol a bortermelők száma több ezerre megy, mint nálunk Gyöngyös és

vidéken, ilyen helyen a nagy belépni akarás a baj. Ez a baj az melynek elhárítása azután rendkívül nehézségeket szül.

A szőlészeti borászati szövetkezetek tagjainak száma nem lehet korlátozatlan, mert a bor nem olyan, mint a gabona, kukoricza vagy egyéb termés.

A bor könnyen képezheti hamisítás tárgyát; s mivel a szövetkezet csak tiszta, tökéletes borokat kezelhet és vehet be, tehát csak úgy reuzálhat, ha nem kész borokat, de a szőlőt természetben veszi be; azt borrá maga dolgozza fel.

Miután a szőlő szüretelése bizonyos időhöz kötött, tehát a berendezéshez képest bizonyos meghatározott mennyiségű szőlőt vehet be; azaz annyit, amennyit a szüreti idő alatt fel is dolgozhat. Többet nem.

A gyöngyös-visontai szőlészeti szövetkezet nehezen hirt megalakulni, mivel a szőlészek, borászok erősen tartózkodók voltak. S így nagy rábeszéléssel voltak képesek 35 tagot összehozni, kiknek együttesen 450 hold termőszőlőjük van.

A mult években gyenge borterméseink voltak, mégis a legnagyobb erőfeszítéssel voltunk képesek a beszállított szőlőket borrá feldolgozni.

Most a helyzeten könnyítendő, 70 ezer korona befektetéssel egy óriási nagy szüretelő helyiséget, alatta egy nagy terjedelmű, párját ritkító pinczét építettünk. S most, hogy vége felé vagyunk az építkezésnek és kezdünk számot vetni a helyzettel, s mintegy 7—8000 hekto borra számítunk, már előre nagy az aggodalmunk, hogy a szüreti időt tekintve: képesek leszünk-e a nagy mennyiséget feldolgozni? daczára annak, hogy az összes szüretelési eszközökkel elvagyunk látva.

Eddig érve még minden jól menne, de most jön a bökkenő, a nehézség. A bortermelők látván a szövetkezeti tagok igazán nyugalmas és áldásos helyzetét, száz számra jelentkeznek az új tagok.

A szövetkezet tagjait ugyszólván megostromolják; annyíra megy a belépni akarás, hogy a szövetkezet az ellen alaposan védekezendő, kimondotta a nagygyűlésen, hogy azon oknál fogva, mivel a szüreti idő rövid arra, hogy a belépni akarók szőlőjeit borrá feldolgozza: *így új tagokat egyáltalán nem vesz be*. Ezzel hittük a tagoknak nyugalmát a belépők zaklatása ellen biztosítani.

Egy ideig béke is volt; de utóbb már a borkereskedéssel

foglalkozók is kezdettek jelentkezni nemcsak, de midőn értesültek, hogy ezidőszerint senkit sem vesznek fel a jelentkezők közül, nem nyugodtak meg, hanem a dolgot erőltetni akarván, egyenesen a bpesti országos szövetségetnél tettek panaszt, sőt a kormány férfiainál is megfordultak panaszukkal.

Persze a zöld asztalnál ülő egyének, akik a helyzetet nem ismerik, reá irtak a szövetségre, hogy a jelentkezőket vegyék be, mert ha nem: *ugy az eldégi kedvezményt a szövetségtől megvonják.*

Szervus világ! Hát ilyenek a mi hires szakközegeink? Szomorú dolog, hogy az intéző körben ily ferde, meg nem állható felfogás uralkodik! Szomorú, hogy a nemzet gazdasági részét oly emberek kezelik, akik vagy nem tudják az ügy állását, vagy akik meggondolatlanul hozzák meg elhatározásukat.

Mikor a gyöngyös-visontai szőlőszeti és borászati szövetség ezer baj és óriási vajadás között megalakult; és fényes sikert ért el: akkor fenkelt hangon hirdették a szövetség fejlődését, haladását; s ennek bemutatásával buzdították a nagy közönséget. Mikor a tagok áldozatkészsége odaterjedt, hogy a felszerelésekre, hordókra, edényekre, egyebekre legalább 60 – 80 ezer koronát kiadott, mikor 70 ezer koronáért egy nagy szüretelő helyiséget és egy nagy pinczét épített, most, mikor befektetett nagy áldozatuknak gyümölcsét élveznek: *akkor haladásának utjába állanak és olyant kívánnak, ami lehetetlen; s mivel a lehetlent a szövetség megtenni nem képes: a nagy áldozattal, táradtság- és odaadással létesített viruló szövetséget egy tollvonással akarják agyonütni.*

Szorú dolog, hogy egy ilyen nagy, nevezetes, kormány támogatása mellett létező apparatus ily meggondolatlan lépésre határozza el magát. S lehetetlen, hogy a magas kormány, a kinek teremtménye a szövetség, ezt az eljárást szankcionálhatja.

Lehetetlen, teljes lehetetlen, mert ilyen intézkedés a helyes intézkedés mellett nem foglalhat helyet.

Mert hát nézzük, mit kívánnak a gyöngyös-visontai szőlőszeti és borászati szövetségtől?

Azt kívánják, hogy a jelentkezőket tagokul vegyék be.

Kérdem, lehetséges-e ezen kívánságnak eleget tenni?

Nem lehet; ezt határozottan mondom! . . . Nem lehet

azért, mert a szövetkezet az egy havi szüretelési időköz alatt a jelenlegi szövetkezeti tagok szőlőjét sem képes borrá feldolgozni. Hitelesen birják igazolni, hogy az utóbbi évben, daczára, miszerint csekély termés volt, egyes nagy termelő szövetkezeti tagoknak szőlőjét nem vehették be; mert nem volt idő edény, a szőlők feldolgozására.

Miután a szövetkezeti tagok elég kényelmes helyzetük nyilvánvaló, most százával akarnak tagokká belépni.

Hát mit tegyen a szövetkezet? Protekciót csináljon, és néhány hangosabb magyart vegyen be? Hiszen akkor ismét előáll az a helyzet, hogy a belépni akarókat nem vette fel. De még nagyobb lesz az elkeseredés, ha látják, hogy a protekció itt is helyt foglal.

Vagy vegye be a jelentkezőket mind? No hiszen ez meg lehetetlenség, mert az összes termelők szőlőjeinek feldolgozására képtelen.

Hogy az egyesek által kezelt bort bevegye: azt *nem teheti*. Így nincs más mit tenni, mint egyáltalán senkit sem venni be addig, míg a szüretelési eljárások valami uton meg nem könnyíthetnek.

Kérdjük tehát, ésszerű-e a központnak azon merev utasítása, hogy a jelentkezőket a szövetkezet vegye fel?

Aki gondolkozik, belátja, hogy olyan kívántatik, amelynek eleget tenni nem lehet.

Mint tudjuk, a szövetkezet felirt, hogy engedje meg a központ egy másik szövetkezet létesítését. De ezt megtagadták.

Ez a csudálatos! A törvény a szövetkezetek létesítését tűzte ki célul. Vannak jelentkezők, akik szövetkezetet akarnak alapítani. Azoknak az engedély nem adatik, de a létező szövetkezetet akarják erőltetni, hogy lehetlent tegyen, hogy a jelentkezőket mind vegye be.

No hát ez igazán sajátos egy felfogás. Elmondottuk ezt azért, hogy mindazok, akik szövetkezni akarnak, az ilyen eshetőségre legyenek készen. — Elmondjuk azért, hogy a kormány ezen fonák intézkedésről tudomást szerezzen, hogy lássa, miként hajtatik végre a szövetkezeti törvény szelleme. Elmondottuk, hogy a pártfogó jóakarát a kormány részéről megnyilvánuljon, hogy ez a gyöngyösvisontai-bortermelők szövetkezete megkezdett áldásos működésében lehetelen kívánalmakkal ne terheltezzék; és hogy jól felfogott ténykedésükkel a visonta

és vidéke borainak elrontott hírnevét jóvá tehesse, a borvásárló közönséget egy megbízható központ felé vezesse; és ezen kívánalom jogtalan forszírozása ne legyen megölő betüje ennek a derék, szép fejlődésnek indult szövetkezésnek, hogy tagjait ne kergesse egy esetleges részvénytársaság megalakulása elé.

A borúzerkedésről.

Az intéző körökben ezidőszerint a felett értekeznek: *fentartandó-e azon eddig gyakorlott eljárás, hogy a vidékeket a borban utazó ügynökök bejárták; és a magukkal vitt borminták alapján megrendeléseket gyűjtöttek?*

Miután ezen ügy a bortermelők közös érdeket illeti, szóljunk mi is hozzá.

A kereskedők együttes panasza folytán a házaló kereskedések be tiltattak, a minták útján való megrendelések ellen is akcióba léptek, s ezzel azt akarják elérni, hogy a vevő közönség közvetítők kizárásával egyenesen őket keresse fel, s a polgári haszon egy része ne vándoroljon a közvetítők erszényébe.

A szövetkezés eszméje iránt az egész országban a figyelem erősen kezd előtérbe lépni. A törvényhozó testület is a szövetkezetek létesítésére hatalmas törvényt alkotott. A magas kormány a szövetkezeteket istápolja; ezzel az kívántatik elérni, hogy a közvetítők kizárásával a nagy közönség kedvezőbb és előnyösebb árban olcsóbban jusson szükségletéhez.

Ezek előre bocsájtása után a következés az, hogy a borforgasztó közönség is a közvetítők kizárásával olcsóbban szerezze be borszükségletét.

Hacsak ez volna e kérdésnél elbirálandó, úgy talán nem lehetne kifogás a közvetítés ellen; hiszen a bormintákkal utazók oly vidékeket keresnek fel, ahol bor nem terem; s az illető egyéneknek csak kényelmére lehet az, ha azt minta útján rendelheti.

Egész más szempontok azok, amelyeknél fogva mi azon eddigi eljárást, hogy borügynökök bormintákkal utazva járják be a vidéket: *nem látjuk fentartandóknak*, sőt azt egyenesen a bortermelők károsítására és a borvásárló közönség jóhiszeműségének kizsákmányolására való eljárásnak tartjuk.

Miért? . . . Azért, mert a bormintával utazó ügynökük legtöbb esetben oly kereskedelmi megbizottak, akiknek cégük nem a hirdetett vidék borait, de tudja az Ég hol összeszedett és miféle összeházasítás útján előállított oly kotyvalékokat árulnak, amelyek a nevezett vidék borainak nem felelnek meg. S így nemcsak a vevőt vezeti félre és szerez jogtalan jövedelmet, de a vidék borának jó hírnevét teszi tönkre.

Ismétlem jóhírnevét! . . .

A vidék jóhírneve volt régebben a boroknak reklámja. Minden borvidéknek megvolt a maga közönsége, amely azt megszokta, és amelyet más vidék borával nem szívesen cserélt fel.

Ez a megszokottság azután hozta a borvevőt, a kereskedőt.

Ezt a jó hírnevet tették tönkre a lelketlen üzerek, a pancsolók, az olaszborszállítók. Ezt kell a borvidékeknek visszahódítani.

Mert ne legyen egyik borvidék sem nagyra, ne kisebbítse a másikat; mert az emberi kivánság, a szájiz más, s így minden borvidéknek megvan a maga készséges fogyasztója.

A fődolog tehát az, hogy a kereskedő, bormérő, fogyasztó közönsége izlését felismerje és árusításnál erre helyezkedjék.

Igy lesz a közönség a vidék rendes fogyasztója; s így fogja a kereskedő, a bormérő az ő megszokott borvidékét felkeresni. Ez teszi keresetté, értékessé a bort, s így fog a bortermelő a kereskedő és a fogyasztó közönség összeköttetése biztosítottani.

De ha ezek a *talmi arany*-kor emberei tovább is halásznak a zavarosban, ha alkalom és mód nyújtatik arra, hogy bormintát tetzés szerinti elkeresztelve hurczolja szerte az országban; s ülteti fel a vevő közönséget: *akkor a borvidék ismerete nem lesz tisztázva soha, s az a kívánt siker sohasem éretik el.*

Ez okból mi ellensége vagyunk annak, hogy a bormintákkal való házalás továbbra is megengedtéssék.

Szóljunk őszintén! Mert ha a dolog úgy állana, hogy a bortermelők küldenék ki megbizottjukat mintákkal, vagy reális kereskedők: *akkor még hagyján volna*; de hát van a társadalomnak egy osztálya, mely mint a rákfene pusztit rajtuk, élösködik ami fáradsággal szerzett filléreinken. Akik előtt semmi sem szent, akik előtt az erkölcs: rongy darab; s a pénzszerzés vak dühe kizár keblükből minden nemesebb érzést.

Nem nagyítás, nem tulzott kifejezés ez. Láttuk az utóbbi évek alatt, hány ily világcsalót lepleztek le borhamisításért.

És kérdem nem igaz-e, hogy ezek utaztatták be az országot? ezek árasztották el hirdetésekkel az országot, s míg ez feslett élettel, divatos kosztümbe bujva hódította és bódította el a közönséget, is ünnepeletté lön, addig a valódi becsület csendesen a kuczkóban húzta meg magát.

Mig az ilyen borok — mint a nagyvilági hölgyek — kereslete nagy lett, a becsület, a valódi kincs el lett hanyagolva.

Mivel tehát társadalmunkon ily rákfenek kívánnak élni, kötelességünk attól megszabadulni.

Ilyen betegség a borkereskedés a borárusítás terén legtöbb esetben a bormintákkal való utaztatás. Tisztelet a létező és hiszszük létező tisztos kivételeknek, de ez a kis szám elenyészik a nagyban, s ezért a kevésért nem lehet, nem szabad a soknak üzérkedni.

Ha a fogyasztó bort akar, forduljon a vidék egyik-másik termelőjéhez, vagy ha ez neki kényelmetlen, úgy szerezze be a legközelebb eső, megbizható kereskedőnél. Akinél azután a kellő garanciát megtalálja.

Nem az elméletből szereztük a tapasztalatokat; a gyakorlatból merítették azt. Igen a gyakorlatból, mert ismertünk oly borkereskedőt, aki nagy költséggel utaztatta bormintás ügynökeit, csinált nagy üzleteket, s borait a vidék elnevezés alatt hozta forgalomba, holott az volt olaszbor, románbor, meg tudja az ég mi más, de például a *visontai hegyen nem termett soha!* . . .

Nohát kérem engedjék meg ennek az urnak, hogy továbbra is folytassa ezt a kényelmes, nagyhasznohozó, ravasz üzletet? . . .

Amint látszik, ezen fajból úgy egyiknek, mint másiknak, s talán minden vidéknek van egy ilyen specialitása; — mert ha nincs, úgy biztosítom, hogy lesz; mert ez a faj kutat, keres, míg alkalmas terepnumot nem talál.

A bortermelők és a tisztas borkereskedők érdekében kívánatos tehát, *hogy ez az állapot — ahol létezik — megszűntessék.*
—y —s.

Levelezés.

1ek. Szerkesztő ur!

Ezelőtt 8 évvel telepítettem délnek fekvő dombon egy hold szőlőt. Az ojtványok alanya *ripária-portális*, a nemes rész leginkább olaszrizling.

A talaj rendesen megfordított, az altalaj patakköves, felette könnyű sárga vörös márgás föld.

A szőlőt lehető legjobb karban tartom. Minden harmadik évben vékonyan megtrágyázatom, de őszintén mondva eddig egyetlen jó termést nem adott. És ami legjobban bánt, július hó végén a szőlőlevelek előbb sárgává kitarkulnak; később egész megsárgulnak, sőt vissza is esnek.

Egyik szakértő szomszédom azt ajánlotta, hogy vasgáliczczal hintsem meg. Ezt is megpróbáltam.

Most tavaszon gyönyörűség volt nézni, oly szépen fejlődött. De amint az esőzés elmúlt, alig tartott a szárazság 10—12 napig, ismét jelentkeznek a sárga foltos levelek. És már látokegyes visszamaradt sárga levelű tőkét is.

Miután a nevezett szőlő a házam végén a kertben van, nagy örömemre szolgálna, ha ezt a szőlőt már nem is nagy termő állapotba hozhatnám, de legalább azzal az elsárgulással ne sértené a szememet.

Legyen szives tanácsot adni: miként lehetne ezen szőlőnek évenként jelentkező betegségén segíteni?

Tisztelettel

F. G.

Felelet. A leírás után teljesen tisztában vagyok az ön szőlőjével.

Hasonló szőlőt sokat láttam. Ezeknek betegségük egy jellegű. Különösen a dombnyakán szoktak a leirt bajok jelentkezni.

A baj betegség onnét ered, hogy az ojtvány alanya a talajra nem

alkalmas. S ha bármivel gyógyítja: tökéletes, erős szőlő sohasem lesz belőle.

Lehetne ugyan a vasgálicz oldattal permetezni; használna is neki valamit. A levelek a sárgasínt némileg elvetnék és zöldet játszanának. De ez a kura ahhoz hasonlít, ha az öreg ősz vőlegény a haját bajszát feketére festi.

Ha rézgáliczot hint a tőke tövéhez, az is segít annyit, mint a *kőrösi szentelt víz*. Szóval ott nem kuruzslani, de alaposan kell a gyógyítást véghez vinni.

Az ön szőlője, s hasonló szőlők levelei azért sárgulnak meg, mivel mint mondám, az ojtvány alanya a talajhoz nem alkalmas.

Midőn az új szőlőkultúrához hozzá fogtunk, nem tettünk különbséget a talaj között, s ennek sok kárát vallottuk. Manapság már az öntudatos szőlész ezen dologgal teljesen tisztában van; s biztosítom róla, ha az ön által nevezett talajba kell neki ültetni: az ültetett szőlőjében az ön által kifogásolt sárgaság és visszaesés nem jelentkezik.

Mint mondani tetszik, az ön talaja vörös sárgás márgás. Mivel pedig a márga, agyag és homok keverékből mészszel van összeforradva, *tehát meszes*.

Tudvalevőleg a meszes talajban semmiféle ripária meg nem él.

Ha az ön talajában sok volna a márga, már 6 év óta szőlőjét rég kikellett volna vágni. Mivel azonban még mindig él, azt bizonyítja, hogy kevés benne a márga.

A meszes talaj leginkább 3 féle: száraz márgás; víztartós agyagos, és agyag mész és homok vegyületü.

A márgás talaj kevesebb meszet tárt magában; feloldása is nehezebb, így benne a ripária-portális elkinlódik. De az ilyen talajban sohasem lesz erős, szép fejlődésű, nagy terméstartó szőlő. Azokat a betegségeket, melyeket ön felsorol, az ilyen talaju szőlőben állandóan lehet látni.

A víztartó agyagos meszes talaj, a legveszedelmesebb; mivel itt legtöbb mész van. Különösen az a veszedelmes, ha a talaj megfordítása alkalmával *szennyes, kékbe játszó agyagot találunk*.

Ez a legveszedelmesebb azért, mivel itt különösen a nevezett szennyes kékagyag legnagyobb részben meszet tartalmaz, mely ha a napra kerül, a víz belőle elillanván: *elmálik, egész teherre porlad szét*.

Az ilyen talajtól óvja az Ég a gazdát. Ilyen helyen csakis solonch alannyal lehet ideig-óráig kísérletezni.

Az agyag homok és mész vegyületü ugynevezett szürkés, sárgás színű talaj, szintén annyi meszet tart magában, hogy ott a ripáriák meg nem élnek.

Az ön talajában az ojtvány hatodik éve él; él még a másik hat évig is, csak hogy olyan lesz, mint a tüdővésztes beteg: *az is, ez is kinlódik, végre beadja a kulcsot*.

Ezek elmondása után érthetőbben és magyarabban azt mondjuk, hogy az ön bemutatott szőlőjében sohasem lesz öröme. Kenheti, festheti, *abból ép, erős fejlődésű szőlő jelen állapotában sem lesz*.

Tavaszon, úgy június hó végeig fog mindig fejlődni, de ha a nagyobb szárazságok beállanak, megszűnik a fejlődés és a levelek sárgulni

fognak az elmondottakon kívül azért is mivel az altalaj patak köves, mely a feltalaj nedvességét át bocsájtja, s így a talaj a nagyobb szárazságban kiszáradván, a talajban nedvesség nincs; s így a szárazság hozzájárul a mésztartalomhoz: s a levél sárgulás rendszeren bekövetkezik.

Legyen tanulság az ön szőlője azoknak, akik hasonló szerecsétlen körülmények között vannak. És abból a lelkiismeretes tanácsból, melyet önnek ezuttal adok, okuljanak az illetők.

Ismétlem, az ön szőlőjének talaja alul patakköves, tehát vízáteresztő száraz, felül pedig márgás, tehát meszes talajban a ripáriák meg nem élnek; de a rupestris gyönyörűen diszlik.

Tessék tehát kísérletül, hogy önönmagát megnyugtathassa, rupestris-montikula talajra nemesített gyökeres fásajtványt ültetni; az eredmény megfogja lepni. Még a legnagyobb szárazságban is gyönyörű fejlődésű szőlőtőkéjei lesznek, amelyeken a levelek soha meg nem sárgulnak.

A rupestris-montikula tulajdonsága az, hogy csakis az ilyen ön által felsorolt talajban találja jól magát. Ellenben ha egy vörös-barna vasrészekkel dus olyan talajba ültetjük, ahol a ripária pompásan diszlik, ott elégedél; a reá nemesített európai szőlők levelei nem sárgulnak ugyan meg, de rendes, normális fejlődést nem mutatnak soha.

Azt mondtam, hogy gyökeres fásajtást tessék ültetni; ezt azért mondtam, mivel az ilyen pótlásoknál a sikert a gazda keserves nehézséggel várja, s a gyökeres fásajtás fejlődése a leggyorsabb. Lehet azért a nevezett talajt zöldajtással is beültetni, vagy ha úgy tetszik: ültesse be egyszerűen rupestris-montikulával, és a második évben ott helyben zölden benemesítheti, és eldöntheti.

Szóval a száraz altalajon és felül márgás talajon mást, mint rupestrist ültetui nem tanácsos.

* * *

Tek. Szerkesztő ur! Most, hogy a szőlő elvirágzása miatt panaszkodat emelnek, én is érdeklődvén, a vidékünkön több szőlőt felkerestem, különösen azok közül, melynek gazdái nagy panaszt emeltek a rossz elvirágzás ellen.

Oly tapasztalatokat szereztem, melyek elmondására közös érdekünk késétet, de késétet az is, hogyha netalán tévedésbe volnék, felvilágosítást nyerek, de kérek is első sorban a tek. Szerkesztő urtól.

Én rugást csakis a kadarkánál, a fűrj tojásnál, fűgérnél tapasztaltam. De tapasztaltam a ludtalsánál, vagy mint a mi vidékünkön nevezik *fehér lomposnál*. — Mig a rendszeren rugni szokott pankota vagyis piros bakator nem nagyon rugta el magát.

Különösen azt tapasztaltam, hogy a nagyfejlődésű nagy növése és legdusabb lombozatu kadarka és fűgér gyümölese ment el annyira, hogy a fűrt egészen üres maradt; vagy egy-két bogyó ékeskedik rajta, mig a kisebb fejlődésű kadarka egész jól virágzott el, s mint rendszeren, tele van bogyóval.

Erre azután egy nagy szőlész azt mondotta, hogy ez azért van, mivel a kadarka a tulságos sok táplálékot nem szereti, amennyiben ren-

getek fát hoz, *de a termését elhullatja*. Azért tehát azt tanácsolja az illető nagy szőlész, hogy: *kadarültetés alá a talajt nem kell megforgatni, nem kell trágyázni, s nem szabad mélyen kapálni*.

Állítása bizonyítására több sovány és rosszul művelt szőlőt említett fel; sőt, hogy még jobban megerősítse állítását, egy gyengén kezelt fordítottan földbe ültetett kadarka szőlőt mutatott meg, mely csakugyan a legszebben virágzott el; s a fürtökön a rugásnak semmi nyoma; és tele volt szőlőbogyóval.

Ilyen bebizonyítás meggyőzött; azonban mégis elhatároztam magamat, hogy ezen felfedezést itt a nyilvánosság előtt elmondom, és esetleges vitát provokálok. Mert ha az, amit láttam és ami állítottam, szőlőszetünkben egy nevezetes esemény, melyhez a szőlésznek alkalmazkodni kell.

Kérem és kérdem is első sorban is a tek. Szerk. ur véleményét.

Tisztelettel

F. G.

Felelet. Nagyon okosan cselekedett a levélírója, hogy az általa észlelt és neki elmondott dolgot itt a nyilvánosságra hozta. Így legalább az illető nagy szőlész ur, ha kedve van, állítását megvédelmezheti.

Minden teketória nélkül kijelentem, hogy az illető nagy szőlész ur eltalálta a *szarva közt a tőgyit*. Állítása a valósággal homlok egyenest áll; nincs benne semmi alaposság, s nagyon kívánatos, hogy a helyes ellenvéleményt fogadja el, és ne beszéljen olyan dolgot, amelyhez nem ért; s mindenesetre hiányos ismeretei mellett ne hirdessen olyan dolgot, melylyel a szőlész társának kárt tehet.

Itt van mindjárt egy példa. Ön egészen szentírásnak veszi a mondottakat, s talán hajlandó volna követni is és másoknak ajánlani. Már pedig a dolog egészen másként áll.

Minden oly szőlőfaj, mely a termését a virágzásban elszokta rugni: rendkívül magas fát és nagy lombozatot nevel. Ez pedig azért van, mivel azon szőlőtő, mely terméssel dusan meg van rakva, a tőke éltető erejét a fürtök fejlődésére fordítja, s így a fa és lombozat fejlődés nem lehet oly dás, mint amelyik gyümölcsöt nem nevelvén, az összes tápanyagját a lombozatra fordítja.

Hogy ön azt tapasztalta, miszerint a nagyfejlődésű kadarka termését a virágzásban elrugta, és a kis fejlődésű kadarka szépen, szabályosan virágzott el, nem abban találja a magyarázatát, hogy azért, mivel dus talaj volt, jól munkálták a szőlőt, és a nagy dusaságban nem bírta megtartani a termését, hanem abban, hogy a dus fejlődésű kadarka egy magu volt, ugynevezett gazdabolondító, míg a kis fejlődésű és csekélyebb lombozatu tőke három magu olyan kadarka volt, mely sohasem rug.

Ezekben nyilvánul az új szőlőkultúra áldástalansága. Hogy kezdetben különösen a zöldajtás készítésénél kellő rekenők hiányában összevissza bizonytalan kezekből szereztek be azokat. S legtöbbször a kadarkának ha nem egy, de két magut nemesített. Ezek az 1-2 magu kadarkák, különösen az egy magu rendesen, a két magu kedvezőtlen virágzási időben meghullnak.

Ez a körülmény tegye figyelmessé a gazdát, hogy ojtó galyat a legmegbízhatóbb kezekből szerezze be.

Különösen az első időben telepített szőlőkben szokott az ilyen rugás előfordulni. Azért, mivel kezdetben különösen az ékojtással telepített szőlőbe vittek be rettenetes sok rossz fajtát.

És ez azért történt, mivel az ékojtásnál csakis vastag nemes gallyakat használtak. Örült a munkás, ha egy vastag vesszőt kerített kezébe. Ebből ojtott, a reá következő évben már volt belőle sok vastag vessző. S ez így ment tovább, míg szőlőjét vastag vesszőkkel, ezek szaporulatából hasonló fajú rekenőkkel nemesíttette be.

Igy lettek azután egész szőlők rossz fajokkal tele rakva.

Akiknek régi telepítésű szőlőjük van, azok panaszkodnak leginkább a szőlő elvirágzása ellen; mert a rugósfajok, mint fönnebb mondám, vastagvesszőjűek. Sohasem örüljön a szőlősgazda annak a rettenetes nagy lombozatu tőkének. Ha a talaj nem túl trágyás, ezek rendszeren rossz fajtájúak.

Hogy állításainkban ne kételkedjen, menjen ki a szőlőjébe és azt fogja látni, hogy a legdusabb fejlődésű: az egymagu kadarka, a ludtalpu, a hajnás, a fürjtojás stb. Ezek pedig egytől-egyri rugós fajok, és arra való, hogy a gazda szőlőjéből irtsa ki.

Ne kövesse tehát senki azt a tanácsot, hogy a virágzás sikereért a talajt ne fordítsa, hogy ne trágyázza, hogy ne munkálja mélyen. De igen is tegye, mert az elvirágzás nem a dus talaj és munkától, de a szőlőfajától függ.

A kadarka szőlő a szőlők legjobbika. Dusan terem, sok csapást elbir. Jó bort ad. De mivel a kadarka 3 féle; egy-, két- és hárommagu, s mivel csak a három magu kadarka ad jó termést: *az ültetésnél a vessző beszerzésére nagy gondot kell fordítani*

De különben lapunk jelen számában ez ügyben egy önálló cikket hozunk; az olvasó ott ez ügyben bővebb felvilágosítást nyerhet.

Néhány szőlőfajról.

Néhány nevezetesebb szőlőfajokat kívánok itt bemutatni, olyanokat, melyek kiválóságoknál fogva szaporitást érdemelnek.

1. *Csudaszőlő*. A csudaszőlő származására nem tudok felvilágosítást adni. Számtalan szakközeg és szőlőismerő tekintette meg nálam, de biztos nevét eddig senkisé is birta megállapítani. Azért azután én, mivel csuda termést ad, elneveztem *Csudaszőlőnek*.

Midőn évtizeddel ezelőtt szőlőimet telepítettem, az ország különböző részeiből, számos neves telepről, sőt külföldről is hozattam fajokat. Hogy honnét került hozzám, máig sem tudom.

Hankovszky Zsigmond Kecskemétről azt állítja, hogy ebből a fajból az ő telepén is van. Nála régi faj volna, melyet boldogult édesapja szerzett be. Ki szintén nem tudván nevét: a karókat vörösre festette meg, és elnevezték *vörös-karósnak*.

Az igazság kedvéért azt itt megjegyzem.

A *csudaszőlő* dus fejlődésű; levelei vastagok, nagyok, inkább 3 karéjosak. Levelének csipkézete hegyes. A levélszárnál a levélerek egy

ujnyira pirosba törők ; vitorlája rózsaszínű ; fészlődő levelei fehérgyapjasok.

A hajtás izületei rövidesek ; bütyökjei a hajtás vastagsága mellett majdnem elenyésznek.

Termése óriási nagy. Közép érő. Fürtje nagy, vállas, úgy, hogy egyes fürtjein a válfürtök magában oly nagyok, mint más szőlőnek a teljes fürtjei. Szeptember végén érik. Bogyójai nagyok ; héjai kemények s így nem rohadnak.

Metszésénél egy egész különleges eljárás követendő. Mivel fürtjei rengeteg nagyok, s ha a termés a tőkéhez közeli rügyből tör elé : a földön hevernek ; azért azután az utolsó kapálásnál a tőke körül a földet mélyen ki kell kapálni.

De leghelyesebb, ha a metszésnél alkalmazkodunk azzal, hogy a termést magas, 2—3 éves csapon hagyjuk meg.

A fagyot erősen kiállja ; a jégverés ellen vastag, nagy levelei jól védik. Sohasem csal, mindig kihozza termését. Még a legkritikusabb időben sem rugja el virágját, tehát nem hullat.

Ugy terem, hogy néha egy rügyből fakadt hajtás 3—4 fürtöt hoz. Mivel fürtjeinek némelyike egész 2, sőt 2 és egynegyed kiló súlyt is elér, s mivel egy tőke sok fürtöt hoz, termése oly annyira óriási, hogy egy katasztrális holdon 100—140 m. mázsa szőlőt is hoz.

Mint ilyen nagy termésű szőlő persze, hogy nem terem valami rendkívüli nehéz bort, de mivel nem rohad : a szürettel egész bátran várni lehet. Nálunk a múlt évben a must 15—16 fokot ért el. Ez pedig már a jobb borok közé tartozik.

E fajból eddigelé több száz szőlővesszőt bocsájtottunk áruba, így már sok felé el van terjedve ; s így hinni lehet, hogy egy évtized múlva hold számra lesznek a csudaszőlők.

Mivel pedig a kereskedelem a quantum bor után érdeklődik, ez a faj nagy termést adván, ha a borát olesón adják is, nagy polgári hasznot ígér.

Emellett mint csemege szőlő is jó, különösen azért, mivel szállításra nagyon alkalmas.

Oly helyen kell tehát ültetni, ahol a talaj elég dus, és ahol a szőlő jól beszokott érni.

2. *Muskát-ottonel*. A muskát-ottonelről már elmondottuk, hogy talán a világ legjobb borának egyikét adja. Ismertettük is már, de egy körülményt láttunk szükségesnek róla még megjegyezni. Muskát-ottonel ellen többen azt panaszojják, hogy keveset terem.

Igazuk van ; de ezen, mint két év alatt tapasztaltam, biztosan lehet segíteni.

A múlt évben is, és az idén is a muskát-ottonelt szállvesszőre metszettem, és a szállvesszőt a szomszéd tőkéhez kikötöttem. Később a tőkék közé egy rövid karót verettem, és a lehuzott szállvesszőt a hozzá kötöttem.

Ugy a múlt évben mint ez évben óriási nagy termést adott. A múlt évben a nagytermés a szállvesszőt lehuzta, s ez egy kis nehézséget támasztott ; mivel a termés rendetlenül össze-vissza állt, s egy része a

földre jutott. Ez évben a dolgon úgy segitettem, hogy egy egész vékony lágyított drótot a karókon végig huztam, odaerősitettem, és azután a szőlőfürttel telített hajtásokat hozzá felkötöttem.

Gyönyörűség nézni a szép rendesen álló, jól fejlődő nagy termést.

Ezen fajnál azonban vigyázni kell arra, hogy a jövő évre is legyen lehuzni való szállvessző; azért azután, hogy a meghagyott szállvessző jól kifejlődjék, a tőkén levő feles hajtásokat: *még ha fürtök vannak is rajta, töben levágatom*. Csak egy, a második évben szükségessé vállandó csapot hagyom meg.

Igy kell és lehet azt a rendkívül értékes fajszőlőt jótermésben tartani. Persze azután időközönként nem szabad tőle a trágyát sajnálni.

3. Malakoff-uzum. A szőlők között kiváló helyet foglalnak el azon fajok, melyek télre eltehetők. Számos ilyen fajt ismerünk. Van azonban egy faj, mely sokak előtt ismeretlen és a mely a téli eltevésre felette alkalmas: és ez a *Malakoff-uzum*.

A malakoff-uzum piros színű, hosszukás, nagy bogyóju husos szőlő. Későn érik. Télen át egész üdén megtartja magát.

Zamatos, kissé savanykás, kellemes izü.

Sok szőlész bevezette ezt a fajt a szőlőszetébe, de mivel kevés természt adott, kezdetek vele felhagyni.

Én is úgy voltam vele. Öt év óta kísérleteztem vele, de mindig keveset termett; s már-már én is kezdettem vele felhagyni. Mig végre a sok metszési kísérletek között ez évben a szálmetszéshez folyamodtam. És most ez évben bámulatos nagy termést adott.

Éppen úgy metszettem, mint a fönnebb elsorolt *muskát-ottonelt*, s az *eredmény rendkívüli*.

Azzal hozom nyilvánosságra ezen eredményt, hogy kövesse más is eljárásomat, s így a termés hozammal szintén meg lesz elégedve.

4. Napoleon. A napoleon egyike a legszebb kinézésű csemege szőlőkneknek. Bogyója arauysárga és óriási nagy. De egy hibája van, az, hogy *virázáskor rüg*.

Ez korán érő faj, s akkor, mikor ő virágzik: *legtöbbször hideg, szeles idő szokott lenni*.

Sok kísérletezés között végre szerintem megtaláltam módját, miként lehet ezt a gyönyörű szőlőt a rugástól megmenteni.

A napoleon szőlőt rendkívül későn metszem, s így a virágzás is későbbre esvén, az természetszerűen melegebb és alkalmasabb időben történik s így a rugás elmarad.

Az igaz, hogy a beérés is valamivel később lesz, de legalább a termés meg van mentve.

Még egy fajról kívánok ezuttal megemlékezni, és ez a *Damaskusi muskolat*.

A *Damaskusi muskolat* szintén gyönyörű szőlő, de az a hibája, hogy egyik-másik évben pihen, nem hoz termést; s így nem fizeti ki magát.

Enek tulajdonságát így kitanulva reá jöttem, hogy nem áll az, hogy *némely évben pihen*; de az áll, hogy a rügyek mindegyike nem érik be, s nagyon természetes, ha a csapon meghagyott egy-két

rügy nem erett be s nem hoz termést, akkor azután azt mondtuk, hogy pihen.

Pedig, mint két évi kísérlet beigazolta, nem a szőlő pihen, de a gazda a metszés által távolította el a termésthözó rügyet.

Ezért tehát én úgy járok el, hogy ezen szintén meghagyok egy száll vesszót, mint a muskát-ottonelt kikötöm; s így azután a szállvesszőn levő rügyek egyike vagy másika mégis kihozza a termést, s azután a meddő hajtásokat eltávolítom, s célom elérem azzal, hogy a Damaskusi muskolat nem pihen s minden évben meghozza termését.

A rugós szőlőkről.

Most, ahogy a szőlők elvirágzottak, egyesek elkezdenek jajveszékelni, mondván, hogy a virágzásban elhulltak. Különösen a kadarka ellen emelnek panaszt.

Nohát édes olvasóim? lassan, nyugodtan hallgassák meg ezeknek a vészmadaraknak a jajgatását; mert hát a dolog nem egészen de részben sincsen úgy, amint azt kiabálják.

Az új szőlészek, akik a nagy geseftért léptek a szőlőszet terére, akik azt hitték, hogy a szőlőjövedelem úgy az ablakon poty-tyan be nekik, akik már az ültetés évében 60—80 m.-mázsa szőlőt szeretnének szüretelni; mihelyt legkisebb bajt látnak: *obégnak!* . . . jajzeszékelnek.

De hát jó van ez így, legalább megtanulják becsülni azt a szegény szőlészt, aki egy évi aggodalom és munka után nyeri a közepes polgári hasznot.

Mondom, ezek az új szőlészek tele lármázzák, hogy a szőlő a virágzásban elhult; mivel pedig a csutka nem ad bort, denique nem lesz termés.

Hobó új szőlész uram! — nem oda Buda! . . . A szőlő a virágzásban többé-kevésbé megszokott hulni, de azért nem lyukad ki a világ fenéke.

Hiszen az alma, a körte, a szilva és egyéb fa is hullat el gyümölcséből, azért mégis van Isten áldása.

Különösen vannak fajok, melyek természetüknél fogva elrugják gyümölcsüket.

Ilyenek első sorban a kadarkák, — a piros bakator, a furmin; a mézesfehér a csemege szőlők közül a Fehér Napoleon, a fürjtojás, a damaskusi muskolat stb.

A kadarkának 3 faja van; az egy, a két és három magu. Az egymagu legtöbbször elrugja gyümölcsét; a három magu sohasem.

A piros bakator a legjobb időjárás mellett is elrugja a virágját. Csak úgy marad meg a gyümölcs, ha egyéb hasonló időben érő fajok közé van ültetve. A furmin is két fajtából áll. Az egyik faj éppen úgy, mint az egy magu kadarka rendszeren elrugja gyümölcsét. A másik rendszeren megtartja. Azért hívják azután rugós és

nem rugós furminnak. A mézesfehér rendszeresen nem rug, különösen akkor, ha az oportóval van vegyest ültetve. Ha magában van, s az időjárás hideg, szeles, megritkul; de úgy, mint az egyszemű kadarka, mint a piros bakator, mint a rugós furmin, sohasem rugja el a gyümölcsét.

Azon körülmény, hogy a szőlő a gyümölcsét a virágzásban elrugja, két okból származik. Az első ok a szőlőfaj természete, mely károsodást a legkisebb kartékony külbefolyás is elősegít. A másik az időjárást valamennyire elviseli, ha egyéb oly fajok közé vannak ültetve, melyek vele egy időben virágznak, és tőlük megtermékenyülnek.

Amint látszik, az okos gazda ezt a két bajt is kitudhatja kerülni, illetőleg képes enyhíteni, ha a telepítésnél öntudatosan jár el.

Nevezetesen rugófajokat, mint az egyszemű kadarka, a fehér ludtalu, a rugós furmin, sat. ne ültessen.

Ha nincs magának alkalmas nemes faja, úgy ha drágább is, de biztos helyről szerezzé be. — Az időszaki rugófajokat pedig hasonidőben virágzó oly fajokkal ültetse, melyek nem rugnak, melyek virágai a szomszéd tőkét is képesek megtermékenyíteni.

Például: a mézes fehér körülbelül egyidőben érik az oportóval. Mivel pedig az oportó dus virágzatú: a mézesfehér szőlő virágzását is elősegíti, megtermékenyíti.

A piros bakator ez a régi, ősmagyar téli csemege-szőlő; leg-helyesebben a kadarka között foglaljon helyet; és így tovább.

Most már áttérve ama vészhirre, hogy az idén szőlőink a virágzáskor gyümölcsüket elrugták, azt jegyezzük meg, hogy csak csekély részben van igazuk, mert a nem rugós fajok, ha egy kissé meghulltak is, végeredményében annak nem lesz káros következménye, mert az idén ugyanis dusan fakadtak a szőlők; — az időjárás is el van késve, s így az a körülmény, hogyha a fürtök a virágzásban egy kevésbé meghulltak is, azt eredményezi, hogy a bogyók nagyobbak lesznek, és mivel nem lesznek túltömöttek, jobban is beérnek.

A nagyobb cukortartalma must értékesebb lesz, s így amit elvesztettünk volna a vámon, vissza tér a réven. Azért tehát az a nagy fajveszélés nem indokolt.

Apróságok.

A zöldajtásról. A napokban megtekinttem egy alanytelepet, amely párosítva volt ojtva.

Az eredmény silánysága miatt panaszkodott a tulajdonos. Méltányoltam panaszát, mert azon az eredmény szánandóan silány volt.

Dehát ennek meg volt az oka. A hibát a gazda maga követte el; s így most elmondhatja, hogy a maga kárán tanult.

Az ojtást úgy és akként eszközölte, amint azt én kis lapomban elítéltem. Most is, mint akkor, határozott állást foglalok az általa és sokak által követett eljárás ellen.

A gyönyörű szép, buja fejlődésű ripária-portálist elvágják egy méter magasán ott, ahol fás és azt párosítva benemesítik.

Égy tőkén legföllebb 2—3 ojtványt eszközölnek, a többit levágják; a benemesített minden levélzetétől megfosztják. — Így azután — leg-több esetben — az egész telepet tönkre teszik.

Ismételten hangsúlyozom, hogy ez barbár eljárás. S ha vezet is némi eredményre, de nem gazdaságos.

A szépen fejlődött ripária-portális tőkén 4—6 drb zöldajtványt lehet készíteni Czeiner-féle eljárással. Eddigi hosszú tapasztalataim alapján mondhatom, hogy ez a legjobb, legtökéletesebb, legnagyobb eredményt adó eljárás. *A többi csak okoskodás.*

Ha azután a Czeiner-féle nemesítés nem adott elég eredményt: akkor lehet a párosítást alkalmazni.

Miután a párosítás fás alannyal és hasonló nemes gallyal történik: azt egész július hó 20-ig lehet eszközölni.

A párosítás sikertelensége a fönnebb említett telepen annak tulajdonítandó, mivel a nemes galyat nem jól választották meg, és a betevésnél nem helyesen rövidítették meg.

A nemes galy nem volt eléggé fás; és a kihajtásra hivatott bűtyök felett közvetlenül úgy vágták el, mint a Czeiner-féle nemesítésnél.

Leginkább az okozta a nemesítés halálát, amennyiben a rövid izületen át csakhamar beszáradt, illetőleg befonynyadt a nemes gally.

A párosításnál a nemes gallynak fásnak és a hónaljnak kihajtva kell lenni, azért, hogy ennek már kifejlődött állapota az alanynedvét igénybe vegye, s az összeköttetést azonnal megkezdje. Mert míg az alsó rügy életre kel: addig a nemes rész tétlenül lévén, elszárad.

Nem úgy van ezen eljárásnál, mint a Czeiner-féle zöldajtásnál, ahol a jól eszközölt nemesítés 15 percz alatt kezd összeforrni. Itt az összeforradás lassu, s az alany életét különösen a gumi szalaggal jól egybekötés biztosítja.

Azután a fődolog az, hogy a nemes gallyat az izület felett a bűtyök közepén kell elvágni, hogy a beszikkadás lassabb legyen.

Az ilyen párosításokat leghelyesebb gumiszalaggal kötni; szükségből azonban pamuttal is köthető.